

Aan: Leden van de Raad, de Commissie Omgeving en de Commissie Samenleving

Onderwerp: Reactie EC-LV op ontwerp-bouwsteen LES en Transitievisie Warmte
(Commissie Omgeving 29 juni, agendapunten 3c en 3e)
(Commissie Samenleving 28 juni, agendapunt 2a)

Leidschendam-Voorburg, 24 juni 2021

Dit is een reactie van EC-LV op de lokale energiestrategie en de transitievisie warmte. De reactie is opgesteld na ledenraadpleging via een klankbordgroep waarin kennis en ervaring op het gebied van energie, energietransitie en sociale veranderingsprocessen goed vertegenwoordigd is. EC-LV erkent dat veel informatie verzameld is, die nu beschikbaar komt in een vorm die bredere discussie en burgerparticipatie mogelijk maakt. EC-LV heeft deelgenomen in de kerngroep LES, maar is geen mede-eigenaar van de voorliggende stukken. De inbreng van EC-LV in de voorbereiding is terug te zien in de principes en uitgangspunten, maar minder in de uitwerking van de uitvoering. Aan het begin van de voorgestelde inspraakprocedure willen we daarom onze onafhankelijke positie markeren als kritische, constructieve meedenker en -doener.

Meningen in de klankbordgroep

- Deze reactie is de gemene deler van de ontvangen commentaren op hoofdlijnen, waarbij zij aangetekend dat een aantal reacties meer gedetailleerd en scherper van aard was.
- De twee documenten met bijlagen geven heel veel informatie, maar de samenhang is niet iedereen helder.
- EC-LV kan zich vinden in de strekking van de principes en uitgangspunten, maar deze zijn niet overal consequent uitgewerkt.
- De informatie in de documenten is geschikt als voorbereidend grondwerk voor verdere discussie, maar de uitvoering van de energietransitie is niet uitgewerkt. Dat leidt tot de vraag: “Wat gaan we nu doen?”.
- Leden plaatsen vraagtekens bij de onderliggende informatie en de onderbouwing van getallen. Ook zijn er vragen over het ontbreken van een inzichtelijke energiebalans en de veiligheid/haalbaarheid/duurzaamheid van genoemde technieken (bijvoorbeeld het onttrekken van warmte uit de bodem).
- Leden vinden inspraak tijdens de vakantie (juli/augustus) niet gelukkig. De inspraakperiode zou tot en met september moeten doorlopen, met bij voorkeur meerdere (inloop)informatieavonden voor toelichting op hoofdlijnen.

Opmerkingen op hoofdlijnen

Visie

- Een meer omvattende visie op hoe de gemeente duurzaam is ingericht en welke energie-infrastructuur daarvoor nodig is, ontbreekt. Splitsing van de omgevingsvisie in afzonderlijk vast te stellen bouwstenen verhindert bovendien een meer integrale

afweging. Inzicht in de gewenste eindsituatie (stip op de horizon) en de tussenstappen is nodig om duidelijk te maken waaróm we het doen en wat de toegevoegde waarde is van de energietransitie voor de gemeente en haar inwoners. 'CO2-reductie' als enige doel is voor veel inwoners te abstract. 'Aardgasvrij' is voor veel inwoners een rode vlag, zoals we gezien hebben op wijkvoorlichtingsavonden. Een aantrekkelijke visie is daarom van belang om inwoners te verleiden.

- EC-LV zou graag een stappenplan willen zien dat, per stap tot 2030 en daarna, inzicht geeft in hoe tijdig tot een resultaat kan worden gekomen én aangeeft wat de consequenties zijn indien doelen niet gehaald worden.
- Uit de documenten komt de urgentie van de energietransitie niet voldoende duidelijk naar voren. Wat gebeurt er als inwoners ondanks een participatiecampagne niet meedoen? De nadruk op de keus van de wijken die gaan beginnen, mag er bovendien niet toe leiden dat overige wijken afwachten. Het betrekken van alle inwoners en het bieden van een handelingsperspectief voor álle wijken zou als integraal onderdeel van de visie duidelijker naar voren moeten komen.
- EC-LV is van mening dat de energietransitie om een collectieve aanpak vraagt. Dit blijft vrijwel buiten beeld door de nadruk op individuele keuzevrijheid. Daarnaast: als veel (kapitaalkrachtige) inwoners gebruik maken van individuele oplossingen, dan raakt de vrijheid om te kiezen voor collectieve oplossingen voor overige inwoners al snel buiten zicht.

Organisatie

- Hoe ziet de programma/project- en uitvoeringsorganisatie eruit en wie gaat die bemensen?
- Welke projecten worden door die organisatie gedaan, en welke middelen worden daaraan besteed? Gaat de projectorganisatie inwoners ondersteunen? Wie staat waarvoor aan de lat?
- Is het projectteam van de gemeente kwalitatief en kwantitatief voldoende bezet?

Financiën

- Betaalbaarheid is een randvoorwaarde, maar verder niet uitgewerkt. De documenten geven geen inzicht in wat de energietransitie de individuele inwoners (en Leidschendam-Voorburg als gemeente) gaat kosten en opleveren. Er waart hierover veel negatieve informatie rond in het publieke domein en de documenten gaan daar niet op in.
- Wie gaat dat betalen? Inclusie is een strategische grondslag, maar de documenten gaan niet in op het socialiseren van de kosten (gelijkheidsprincipe) en het risico van scheefgroei tussen kapitaalkrachtige voorlopers en minder sterke achterblijvers die hogere lasten te dragen krijgen (voorkomen van energie-armoede).
- Informatie over organisatie en kosten is van belang om naar Rijk en Provincie te komen met vraag voor extra middelen. Het Reservefonds is voor de totale opgave niet toereikend.

Innovatie

- We kunnen in 2021 niet alles weten. Innovatie is van groot belang om de energietransitie tot een goed einde te brengen. EC-LV pleit voor meer aandacht voor noodzakelijke innovatie (zoals energieopslag, smart grids, hybride tussenoplossingen, gebruik van duurzaam gas, waterstof-opwek en -transport). Het groeiende belang van koeling en ventilatie moet ook geadresseerd worden.
- Met slimme tussenstappen (bijvoorbeeld hybride in combinatie met besparen en opwek van energie) kunnen we nu al grote (en betaalbare) vooruitgang boeken, en tijd kopen voor innovatie (en marktwerking) om over 15-20 jaar de finale stappen te maken. Dat is ook van belang omdat emissiereductie nú waardevoller is in termen van klimaatverandering dan latere oplossingen.
- Gaat de gemeente zelf actief iets doen aan de noodzakelijke innovatie, bijvoorbeeld door ontwikkelingen te stimuleren of pilots op te zetten?
- Wind wel/niet/wel: kunnen we het ons veroorloven wind niet te benutten? Wat zijn daarvan de consequenties?
- Is inkoop van duurzame energie altijd gegarandeerd? Hoe duur wordt dat? Wat gebeurt er met de inkoopprijs en de beschikbaarheid van aardgas als de kraan in Slochteren medio 2022 dicht gaat?

Participatie

- Gemeente en inwoners hebben elkaar nodig om samen de klus te klaren. Aandacht voor een goed participatieproces is in ons aller belang om de hele transitie te laten slagen.
- De documenten zijn gemeente-centrisch beschreven. De gemeente heeft de regie, maar wat gaat de gemeente nu doen?
- Participatie is meer dan alleen inspraak. Wat gaan we doen om co-creatie en coproductie mogelijk te maken? Hoe betrekken we kennis en expertise van inwoners? Wat doet de gemeente om lokaal eigendom van elektriciteit-opwek te bevorderen of af te dwingen?
- De energietransitie is een traject van jaren. Om inwoners voor langere tijd betrokken te houden, is een voortdurende verleidingscampagne nodig. Een stappenplan met voor inwoners per stap duidelijke voordelen kan daarbij helpen.
- EC-LV wordt veel genoemd als partner in de uitvoering, maar hoe ziet dat eruit? Als we meer volwassen participatie willen, dan: 1) niet alleen als vrijblijvende adviseur aan de zijlijn, maar als mede-eigenaar van het probleem en de oplossingen en 2) mogelijk gemaakt met goede afspraken over wie wat doet en hoe dat ondersteund wordt.

Conclusie

Er is nog heel veel uit te werken in de uitvoering van strategie en visie. Inwoners in onze gemeente (en met name de leden van EC-LV) hebben veel kennis en ervaring in huis op het gebied van energietransitie en participatieprocessen. EC-LV wil en kan meehelpen – inhoudelijk en om inwoners te verleiden tot participatie – maar dan wel als meer volwaardige partner.

Namens de Energy Common Leidschendam-Voorburg,

J.W. Ort
Voorzitter